
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

גיבושה של תרבות לאומית בארץ-ישראל בתקופת המנדט - 54350

תאריך עדכון אחרון 16-01-2014

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי תרבות-תכנית אישית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 1

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ענת הלמן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: anathelman85@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס: ימי שלישי, 16:00-15:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס עוסק בשאיפותיה של התנועה הציונית ובניסיונותיה לגבש בארץ ישראל תרבות לאומית ייחודית. הקורס מתמקד ביישוב היהודי בתקופת המנדט ועוקב אחר ערכים ורעיונות, יוצרים וסוגות, מוסדות מתווכים, טכניקות של הפצה ומגמות של התקבלות. הוא סוקר את האופן שבו המיזם התרבותי התבטא בתחומי פעילות שונים, ביניהם החייאת השפה, הספרות והתיאטרון, אדריכלות ואמנות חזותית, חינוך, מוסיקה ועוד.

מטרות הקורס:

הקורס מבקש להציג הן את הקווים העיקריים בתרבות הלאומית, שיצרה החברה היישובית בתקופת המנדט, הן את הגישות האקדמיות המאפיינות את המחקר, המנתח תופעה היסטורית זו בימינו אנו.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

תלמידי הקורס ילמדו להסביר את המאפיינים העיקריים של התרבות הלאומית העברית בראשיתה, ולזהות את ביטוייהם בתחומי פעילות מגוונים. הם יוכלו לבקר את המחקרים הדנים בתהליך זה ובתרגיל הסיכום יתבקשו לפרש תופעה תרבותית מסוימת ולהכליל מתוכה על המיזם התרבותי הלאומי הרחב.

דרישות נוכחות (%) :

100%

שיטת ההוראה בקורס: הסמינר מתנהל כדיון רב-משתתפים ומדי שבוע כל התלמידים מציגים בכיתה את מסקנותיהם מפרקי הקריאה. בסוף השנה מוגש תרגיל סיכום כתוב.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

סמסטר א':
פגישת הקדמה
לאומיות ותרבות לאומית
המקרה הציוני
בראשיתה
גיבוש של תרבות לאומית
שפה לאומית
עברית מדוברת
ספרות (שתי פגישות)
מוסיקה ומחול
ספורט
תיאטרון
קולנוע

סמסטר ב':
אדריכלות (שתי פגישות)
בצלאל
אמנות פלסטית
חינוך (שתי פגישות)
האוניברסיטה
זיכרון וקדושה
הלאמת חגים
תנועת העבודה
תצוגה
פגישות סיכום

חומר חובה לקריאה:

- * Anthony Smith, "Meanings of Nationalism", in *Nationalism: Theory, Ideology, History* (Cambridge and Malden MA: Polity, 2001), 5-20.
- * Geneviève Zubrzycki, "National Culture, National Identity, and the Culture(s) of the Nation", *Sociology of Culture: A Handbook*, Laura Grindstaff, John R. Hall and Ming-cheng Lo (eds.), (New York, 2009), 514-525.
- * חדוה בן-ישראל, "הציונות והלאומיות האירופית", עידן הציונות, אניטה שפירא, יהודה ריינהרץ ויעקב הריס (עורכים), (ירושלים, 2000), 19-35.
- * יעקב שביט, "חברה לאומית ותרבות לאומית עברית - שתי פרספקטיבות", הציונות, מאסף ט (1984), 111-222.
- * אבנר הולמזן, "תרבות נולדת: הספרות העברית ופולמוס התרבות בתנועה הציונית בראשיתה", עידן הציונות, אניטה שפירא, יהודה ריינהרץ ויעקב הריס (עורכים), (ירושלים, 2000), 145-165.
- * Arieh Baruch Saposnik, "'...Will Issue Forth from Zion'?: The Emergence of a Jewish National Culture in Palestine and the Dynamics of Yishuv-Diaspora Relations", *Jewish Social Studies*, 10/1 (2003), 151-184.
- * Itamar Even-Zohar, "The Emergence of Native Hebrew Culture in Palestine, 1882-1948", *Essential Papers on Zionism*, Jehuda Reinharz and Anita Shapira (eds.), (New York and London, 1996), 727-744.
- * Adam Rubin, "'Turning Goyim into Jews': Aliyah and the Politics of Cultural Anxiety in the Zionist Movement, 1933-1939", *Jewish Quarterly Review* 101,1 (2011), 71-96.
- * בנימין הרשב, "מסה על תחיית הלשון העברית", אלפיים, 2 (1990), 9-54.
- * יעל רשף, "התבססות הדיבור העברית בתקופת המנדט", "העברית המדוברת בתקופת התהוותה", "איך דיברו עברית?", מכונת הדיבור בתור מורה שפות: פה מדברים עברית, שלמה יזרעאל (עורך), (תל אביב, 2012), 143-211.
- * אבנר הולמזן, "עלייתו ושקיעתו של המשורר הלאומי", עיונים בתקומת ישראל, 21 (2011), 1-37.
- * טלי אשר, "איש ונבו לו - אישה ונבו לה: שתיקה והלכת ונמשכת של משוררת", העבריות החדשות: נשים ביישוב ובציונות בראי המגדר, מרגלית שילה, רות קרק וגלית חזן-רוקם (עורכות), (ירושלים, תשס"א), 347-367.
- * יפה ברלוביץ, "'מעולם, דמויות מקדם' לאנדה פינקרפלד עמיר: הצעה לנרטיב מקראי נשי", העבריות החדשות: נשים ביישוב ובציונות בראי המגדר, מרגלית שילה, רות קרק וגלית חזן-רוקם

- (עורכות), (ירושלים, תשס"א), 383-368.
- * Jehoash Hirshberg, "My Heart is in the East", in *Music in the Jewish Community of Palestine, 1880-1948: A Social History* (Oxford, 1995), 184-203.
- * שרי אלרון, "לרקוד עברית: עבריות ביצירתן של רינה ניקובה ולהקת התימניות", רב-קוליות ושיח: מחול בישראל, הניה רוטנברג ודינה רוגינסקי (עורכות), (תל אביב, 2009), 186-155.
- * George Lachmann Mosse. "Max Nordau, Liberalism and the New Jew", *Journal of Contemporary History* 27/4 (1992), 565-581.
- * Ofer Ashkenazi, "German Jewish Athletes and the Formation of Zionist (Trans-)National Culture," *Jewish Social Studies*, 17/3 (2011), 124-155
- * נעמה שפי, "ולפתע סיבוב בגלגל ההיסטוריה: פרופסור מנהיים ב'הבימה', 1934", ישראל, 9 (2006), 47-25.
- * בן-עמי פיינגולד, "אווה' - עלייתו ונפילתו של תיאטרון פועלים", עיונים בתקומת ישראל, 15 (2005), 372-349.
- * Hizki Shoham, "Of Other Cinematic Spaces: Urban Zionism in Early Hebrew Cinema", *Israel Studies Review*, 26/2 (2011), 109-131.
- * נועה הייזלר-רובין, "תכנונה של ירושלים: מבט נוסף על עבודתו של פטריק גס", עיר בראי מחקרה: מחקרים בגיאוגרפיה ההיסטורית של ירושלים, אסף זלצר, קובי כהן-הטב ודורון בר (עורכים), (ירושלים, 2011), 214-184.
- * מיכאל לוי, "אדריכלות בירושלים בתקופת המנדט: היסטוריוציזם מול מודרניזם", ירושלים בתקופת המנדט, יהושע בן-אריה (עורך), (ירושלים, תשס"ג), 186-171.
- * Alona Nitzan-Shifan, "Contested Zionism - Alternative Modernism: Erich Mendelsohn and the Tel Aviv Chug in Mandate Palestine", *Constructing a Sense of Place: Architecture and the Zionist Discourse*, Haim Yacobi (ed.), (Aldershot and Burlington VT, 2004), 17-51.
- * Sigal Davidi Kunda and Robert Oxman, "The Flight of the Camel: The Levant Fair of 1934 and the Creation of a Situated Modernism", *Constructing a Sense of Place*, 52-74.
- * שרה חנינסקי, "רוקמות התחרה מבצלאל", תיאוריה וביקורת 11 (1997), 205-177.
- * דליה מנור, "אמנות, לאומיות ויחסי ציבור: המיתוס של בצלאל", עיונים בתקומת ישראל, 18 (2008), 441-417.
- * Dalia Manor, "Imagined Homeland: Landscape Painting in Palestine in the 1920s", *Nations and Nationalism*, 9/4 (2003), 533-554.
- * גדעון עפרת, "למי שאג האריה?", אצבע הגליל, 1967-1900, מרדכי נאור (עורך), (ירושלים, תשנ"ב), 236-220.
- * סחלב סטולר-ליס, "כך אגדל תינוק ציוני: הבניית התינוק והאם הארץ-ישראלים באמצעות ספרי הדרכה להורים", עיונים בתקומת ישראל, 13 (2003), 293-277.
- * יעל זרובבל, "מסע במרחבי הזמן והמקום: ספרות אגדית כמכשיר לעיצוב זיכרון קיבוצי", תיאוריה וביקורת 10 (1997), עמ' 80-69.
- * Rachel Elboim-Dror, "British Educational Policies in Palestine", *Middle Eastern Studies*, 36/2 (2000), 28-47.
- * לילך רוזנברג-פרידמן, "האולפנא הראשונה של בני-עקיבא בתקופת היישוב", דור לדור: קבצים לחקר ולתיעוד תולדות החינוך היהודי בישראל ובתפוצות, כ"ד (תשס"ד), 90-67.
- תולדות האוניברסיטה העברית בירושלים: שורשים והתחלות, עורכים שאול כ"ץ ומיכאל הד (ירושלים, תשס"א): חלק ג', "חגיגת הפתיחה, אביב תרפ"ה", עמודים 359-309.
- * Yael Zerubavel, "The Zionist Reconstruction of the Past", in *Recovered Roots: Collective Memory and the Making of Israeli National Tradition* (Chicago and London,

1995), pp.13-36.

* Hannan Hever: "The Kinneret", *Journal of Modern Jewish Studies*, 6/2 (2007), 127-143.

* שמואל דותן, "מחג החנוכה ל'חג החשמונאים' - צמיחתו של 'חג לאומי' ציוני", מחקרי חג, 10 (תשנ"ט), עמ' 29-53.

* Hizki Shoham, "A Huge National Assemblage: Tel Aviv as a Pilgrimage Site in Purim Celebrations (1920-1935)", *Journal of Israeli History*, 28/1 (2009), 1-20.

* אניטה שפירא, "המוטיבים הדתיים של תנועת העבודה", מתוך יהודים חדשים, יהודים ישנים (ת"א, 1997), עמ' 273-248.

* David C. Jacobson, "Writing and Rewriting the Zionist National Narrative", *Journal of Modern Jewish Studies*, 6/1 (2007), 1-20.

*- עודד שי, "יעיר כזו אי אפשר לה בלא בית נכאת עירוני": ראשית המוזאונים והאוספים הציבוריים בתל אביב בתקופת המנדט", קתדרה 138 (תשע"א), 11-138.

* Barbara Kirshenblatt-Gimblett, "Performing the State: The Jewish Palestine Pavilion at the New York World's Fair, 1939/40", *The Art of Being Jewish in Modern Times*, Barbara Kirshenblatt-Gimblett and Jonathan Karp (eds.), (Philadelphia, 2008), 98-115.

חומר לקריאה נוספת:

Gregory Jusdanis, *The Necessary Nation* (Princeton and Oxford, 2001).

Charles S. Liebman and E. Don-Yehiya, *Civil Religion in Israel* (Berkeley, 1983).

Ariel Hirschfeld, "Locus and Language: Hebrew Culture in Israel, 1890-1990",

Cultures of the Jews: A New History, David Biale (ed.), (New York, 2002), 1011-1060.

William Safran, "Language, Ideology and State-Building: A Comparison of Policies in France, Israel, and the Soviet Union", *International Political Science Review* 13/4

(1992), pp.397-414.

Sandie Holguin, *Creating Spaniards: Culture and National Identity in Republican Spain* (Madison and London, 2002)

Barbara L. Kelly (ed.), *French Music, Culture, and National Identity, 1870-1939* (Rochester NY, 2008).

Lynn Mally, *Culture of the Future: The Proletkult Movement in Revolutionary Russia* (Berkeley and Oxford, 1990).

Diana Crane, *The Production of Culture* (Newbury-Park, 1992).

Chaim Rabin, "The National Idea and the Revival of Hebrew." *Essential Papers on Zionism*, edited by Jehuda Reinharz and Anita Shapira (New York and London, 1996), 745-762.

Yael Guilat, "The Yemenite Ideal in Israeli Culture and Arts." *Israel Studies* 6/3 (2001), 26-53.

יעל רשף, הזמר העברי בראשיתו: פרק בתולדות העברית החדשה (ירושלים, תשס"ד).

אניטה שפירא, יהודה ריינהרץ ויעקב הריס (עורכים), עידן הציונות, (ירושלים, 2000).

חווה בן-ישראל, בשם האומה: מסות ומאמרים על לאומיות וציונות (ירושלים, 2004).

אליק מישורי, שורו הביטו וראו: איקונות וסמלים חזותיים ציוניים בתרבות הישראלית (תל-אביב, 2003).

בנימין תמוז, דורית לויטה וגדעון עפרת, סיפורה של אמנות ישראל (גבעתיים, 1980).

זהר שביט, החיים הספרותיים בארץ ישראל (תל אביב, תשמ"ג).
זהר שביט (עורכת), תולדות היישוב היהודי בארץ-ישראל מאז העלייה הראשונה: בנייתה של תרבות
עברית בארץ-ישראל, (ירושלים, תשנ"ט).
ישראל ברטל, קוזק ובדווי (תל אביב, 2007).
רחל אלבוים דרור, המחר של האתמול (ירושלים, 1993).
ישראל ברטל (עורך), העגלה המלאה: מאה ועשרים שנות תרבות ישראל (ירושלים, תשס"ב).
גרשון שקד, הסיפורת העברית, 1880-1980 (תל אביב וירושלים, 1983).

הערכת הקורס - הרכב הצינן הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 90 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 10 %

מידע נוסף / הערות:

מאחר שהתלמידים נדרשים להשתתף בדיון מדי שבוע, מומלץ להגיע לפגישות הקורס רק כאשר
חומר הקריאה השבועי הוכן.